

ارزیابی کالبدی فضاهای سبز شهری در شهر اصفهان در دو مقطع زمانی و ارائه‌ی پیشنهاد برای بهبود آن

جواد دیواندری^۱، رومینا حق پرست^{۲*}

۱- استادیار گروه معماری دانشگاه کاشان

۲- دانشجوی کارشناسی ارشد معماری دانشگاه کاشان

Rominahps@gmail.com

چکیده

گسترش فیزیکی شهرها فرایندی مستمر است که اغلب سریع بوده و اگر بدون برنامه پیش برود سیستم های شهری را با مشکل روبه‌رو خواهد کرد. در نقش فضای سبز و محیط زیست شهری به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل پایداری و حیات طبیعی و انسانی در شهرنشینی نوین شکی نیست. فضای سبز را می‌توان نوعی از سطوح کاربری زمین شهری با پوشش گیاهی انسان‌ساخت دانست که واجد بازدهی اجتماعی و اکولوژیکی هستند. اما امروزه به دلیل ارزش بالای اراضی شهری و منافع مادی بالای آن به میزان کمتر این زمین‌ها به کاربری فضای سبز اختصاص داده می‌شود. در این میان بحث توسعه و نیاز به گسترش فضاهای سبز و تعیین موقعیت آن امری اجتناب‌ناپذیر در آینده‌ی توسعه‌ی شهرها می‌باشد. شهر اصفهان به عنوان یکی از شهرهای مهم و زیبای ایران و محل جذب گردشگران داخلی و خارجی شناخته شده است. یکی از علل اصلی این امر عبور زاینده‌رود از داخل شهر است که نقش به‌سزایی در طراوت و سرسبزی این شهر داشته است. در این پژوهش شهر اصفهان از لحاظ گسترش محدوده‌ی شهری، فضای سبز و همچنین روند افزایش جمعیت و سرانه‌ی فضای سبز آن طی دو سال ۱۳۰۲ و ۱۳۹۴ مورد بررسی قرار گرفته است و در پایان پیشنهاد بهره‌گیری از پوشش‌های سبز برای بهبود و توسعه‌ی آن در حال حاضر ارائه شده است.

واژگان کلیدی: فضای سبز، اصفهان، جمعیت، گسترش شهر، سرانه‌ی فضای سبز

۱- مقدمه

محیط زیست انسانی مفهوم جامعی است از مجموع تأثیرات عوامل بیرونی و روابط متقابل آن‌ها که تعادل بیولوژیک را سبب می‌شوند. لذا چگونگی روابط انسان‌ها با محیط، نحوه‌ی برقراری ارتباط و تأثیرپذیری خصوصیات اکوسیستم‌ها در کیفیت احساسی و روانی انسان‌ها تأثیر مهم و غیرقابل انکاری دارد (خادم‌الحسینی، ۱۳۹۵: ۳). در این بین یکی از موارد اجتناب‌ناپذیر در امر شهرسازی و توسعه‌ی محیط زیست انسانی، بحث فضای سبز و تعیین موقعیت آن در سطح شهر می‌باشد. ایجاد پارک‌های شهری و فضاهای سبز از جمله راه‌کارهای کارآمدی می‌باشد که اخیراً برای مقابله با مشکلات جوامع شهری و مدرن بیشتر مورد توجه قرار گرفته‌اند. شواهد نشان می‌دهد که وجود مجموعه‌های طبیعی (پارک‌ها، جنگل‌ها و کمربندهای سبز) و عناصر آن‌ها (درختان و آب) در حریم شهرها از جوانب مختلف تأثیر وسیعی را بر کیفیت زندگی شهروندان می‌گذارند و علاوه بر بازدهی اکولوژیکی مانند تصفیه‌ی هوا، کاهش آلودگی‌های صوتی، کاهش اثرات باد و پایداری میکرو اقلیم، واجد بازدهی اجتماعی - روانی نیز می‌باشند (محمدمدی، ۱۳۸۸: ۳). استفاده از فضای سبز فشار و استرس را کم می‌کند، تفکر را تعمق می‌بخشد، ساکنان شهرها را جوان نگه می‌دارد و به نوعی احساس